

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
redeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 50 Din, za
inozemstvo 100 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2325

Političen list za slovenski narod

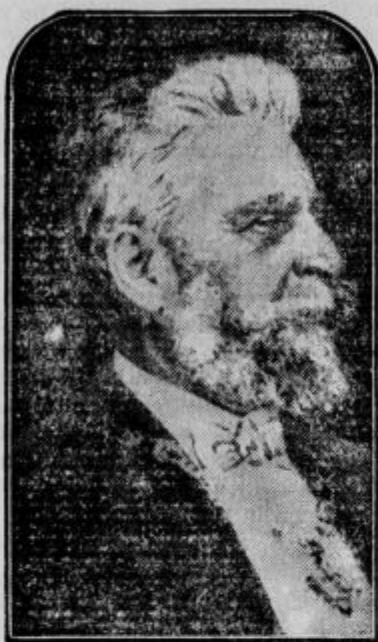
Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Celovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Cene oglasov
i stoip. peti-vrsta
mali oglaš po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Frankofili ali italijanofili, kdo zmaga?

Bratianu je mrtev. - Novo vlado ima začasno njegov brat Vintila. - Pred razpustom parlamenta. - Splošno žalovanje v državi.
Izjava romunskega diplomata „Slovenca“.

(Telefonsko poročilo »Slovenčevega« dopisnika.)

Joan Bratianu,
umrli ministrski predsednik.

Belgrad, 24. nov.

Povodom smrti predsednika romunske vlade g. Bratianu, ki je vzbudila v vseh tukajšnjih krogih senzacijo in obžalovanje, se je Vaš dopisnik obrnil na uglednega romunskega politika, ki se slučajno nahaja v Belgradu. Pripominjamo, da je ta politik bil v opoziciji proti g. Bratianu. On je o sami vlogi g. Bratianu, kakor tudi o njegovem političnem pomenu, dal za »Slovenca« sledečo izjavo:

»Romunija izgubi brezdvomno v osebi pokojnega g. Bratianu velikega človeka, ki je vedno kazal velik političen talent, katerega uspehi v izvajanju konsolidacije in učvrščevanja v notranjosti države so bili veliki in zgodovinsko pomembni. Bil je znan kot izredno vešč in fin taktik, ki je svoje namere z izredno sposobnostjo vedno ob vseh prilikah izvajal in izvedel ter v večini slučajev tudi uspel. Romunija izgubi s pokojnim g. Bratianom človeka, ki je bil njen političen vodja v času najvažnejših političnih dogodkov tekom poslednjih 20 let.

Jugoslavija, naša zaveznica, izgubi z g. Bratianom enega najboljših prijateljev. V celi politični karijeri je vedno izpovedoval najostrejšo kritiko; to je usoda vseh močnih potenc v javnem življenju. Pokojnik je bil v tem in mnogem drugem zelo sličen vašemu pokojnemu velikemu Pašiču. Bil je priljubljen pri masah in je do gotove meje celo užival nekaj mističnih sloves med našim romunskim ljudstvom. Pokojni g. Bratianu, ki ga povsod v Romuniji imenujejo Velikega, ni svojega imena vpisal v zgodovinsko knjigo svoje domovine, marveč tudi ostalih držav, v zgodovino Evrope pred vojno in po vojni. Vloga, ki jo je mala Romunija, kakor tudi Srbija, igrala med svetovno vojno, je takšne prirode, da jasno dokazuje, da sta bila pokojni g. Bratianu in Pašič odločilnega pomena v razvoju dogodkov, ki so jih izpeljale vojne sile. Zadržuje pogledati samo na našo karto Evrope, koliko je imel vpliva naš pokojni državnik v svoji odločni, čestokrat smeli politiki emancipacije malih narodov v tem kotu Evrope.

Mi, žalibog, z njim izgubimo tudi enega od poslednjih veteranov, tistih velikih mož, ki so odločevali o usodi nove Evrope, in med katere moramo šteti med drugim tudi pokojnega kralja Petra, kralja Ferdinanda, Take Jonesca, ki so pripravljali in izvrševali to veliko delo, ki je ustvarilo novo Evropo.

Istočasno s pokojnim Bratianom izgubimo avtoriteto, ki je bila tako močna, da se je v politiki njegovega javnega delovanja često označevala kot diktatorska. To je bila karakteristika njegovega delovanja in narodna potreba za državo in za politično konsolidacijo v novi, naši mladi državi.

Vsaka epoha ima svoje ime. Bratianu umira s svojo epoho. Njegova epoha je umrla z njim. Duh demokracije, ki prevladuje sedanjemu razvoju in sedanjemu naš čas, ima morda za potrebo, da se pojavijo novi ljudje in novi močje. G. Bratianu je umrl, ko je bil na vrhuncu svoje slave in ko se je bila dokončala njegova vloga v razvoju naše države. Svoj položaj prepušča

v Bukarešti, 24. nov. Ministrski predsednik Bratianu se je že prošli petek počutil slabo, vendar je še opravljal svoje uradne posle. V ponedeljek se je stanje poslabšalo, temperatura se je nevarno zvišala. V sredo so se pojavile težkoče pri dihanju, tako da so se zdravniki morali odločiti za operacijo. Dihanje po operaciji je bilo boljše, ko so zdravniki dali v grlo kanilo za dihanje. Kmalu pa se je nabralo zopet toliko krvi, da je bila ob osmih zvečer potrebna nova operacija, ki je sicer prinesla nekoliko olajšanja, vendar pa je vsled starosti bolnika nastala infekcija, ki se je zvečer hitro razširila po vsem telesu. Ob 2.30 zjutraj je stanje postalo brezupno, ob 4.15 so se ob postelji zbrali vsi ministri. Ob petih je bil Bratianu previden, ob 6.05 se je začela agonija in ob 6.45 zjutraj je Bratianu umrl.

Sin Jurij Bratianu, profesor na univerzi v Jassyju, je ob 1.30 popoldne z avtomobilom prispel v Bukarešto. Ob 7.15 se je sestal ministrski svet. Po polurnem posvetovanju so šli k regentskemu svetu. Patriarh Miron Cristea se je v kratkem nagovoru spominjal pokojnika in ocenjeval njegove zasluge. Rekel je: »Po smrti kralja je Romunija zadela druga težka izguba. V trenutku te bolesti prosimo Boga, da bi razsvetlil one, ki vodijo deželo da bodo izpolnili svojo nalogo in mogli nadomestiti izgubo, ki je nastala po smrti Bratianu.« Potem ko se je vlada pod predsedstvom Vintila Bratianu, ki je poleg ministrskega predsednika obdržal tudi finančno ministrstvo, neizpremenjena na novo konstituirala, so ministri prisegli.

Truplo pokojnika je bilo danes dopoldne balzamirano. Rana na vratu je delala težkoče. Morali so odrezati brado, tako da se je pokojnikovo zunanje lice izpremenilo. Ob 11.30 so pokojnika prepeljali v palačo Athenes, kjer ostane do nedelje dopoldne ob 9.30, potem pa ga bodo prepeljali v rodbinsko grobnico v Floriei. Pogreb bo v nedeljo popoldne ob 5. V vsej državi je proglašeno narodno žalovanje. Vse poslovanje v ministrstvih, pri sodiščih in v šolah je ustavljeno. Na vseh državnih poslopih in na mnogih privatnih hišah so izobešene žalne zastave. V nedeljo je prepovedana vsaka javna predstava.

Ministrski svet je izdal proklamacijo, v kateri poudarja, da je pokojni Bratianu, ki je bil nad 25 let svetovalec kralja Karla in Ferdinanda, posvetil vse svoje življenje napredku in veličini Romunije. Nato se navajajo njegove zasluge in ugotavlja, da je vsled njegove smrti nastala težka nenadomestljiva izguba v državnem življenju in v duši romunskega naroda. Končno se pozivajo vsi dobri Romuni, da se zvesto strnejo v varstvo interesov Romunije.

Danes dopoldne so vsi romunski listi priredili izredne izdaje. Takoj po smrti se je začelo pravo romanje na stanovanje pokojnika. Diplomati, politiki, prijatelji in nasprotniki so mu izkazali zadnjo čast. Ob 11. je bil odprt testament, ki obsega 30 strani. Kakor doznava Vaš dopisnik, vsebuje testament samo privatne odredbe in nima nič političnega. Vse premoženje dobi sin Jurij, vdova pa ima vižitek do smrti.

mlajšim močem nove epohe, ki bodo nadaljevali politično delovanje za Romunijo, kakor tudi za vse druge, nam sosedne države, ki so istega mišljenja. Ni nobenega dvoma, da bo romunski narod, ki je še mlad in živahen, lahko dal in postavil na vlado ljudi, ki bodo v tej novi periodi novega zgodovinskega razvoja nadomestili to obžalovanja vredno izgubo. Narod dela, ki ljubi mir, ki je vedno bil proti vsakim ekspanzivnim in agresivnim tendencam, romunski narod, bo nadaljeval delo napredka in mirnega razvoja, kakor so to započeli naši dedje in kakor je on to delo vzpostavil s politiko pokojnega Bratianu.

Novi predsednik vlade g. Vintila Bratianu, pokojnika brat, je od davno njegov sodelavec. On ima vse kvalifikacije, avtoriteto in potrebno inteligenco, da obvlada položaj. Poleg tega je v novem kabinetu ostal kot zunanji minister g. Titulescu, kateremu lahko prištejemo še številno rezervo politikov iz danes opozicijskih strank.

Kdo bo njegov naslednik?

Glede njegovega nasledstva v liberalni stranki bo stranka sklepala v kratkem. Začasno se je sestavil komite treh članov za vodstvo stranke. Kot kandidata za voditelja stranke se imenujeta Vintila Bratianu in Duca. Ker sedanja vlada ni sestavljena po ustavi, ko ni bilo časa za posvetovanje z voditelji vladnih strank in opozicije, se smatra, da bo vlada Vintila Bratianu ostala samo do sprejema proračuna.

Takoj, ko se je zvedelo za smrt Bratianu, se je sestal izvršni odbor kmetijske narodne stranke, da se posvetujejo o političnem položaju. Sklenilo se je, da narodna kmetijska stranka tudi sedaj odklanja koalicije z vsako stranko in da le sama prevzame oblast.

Ob 10. dopoldne je regentski svet sprejel generala Avaresca ob 11.30 pa voditelja narodne kmetijske stranke Mania. Tudi Jorga je bil vabljen, toda ker se nahaja izven Bukarešte, bo še le zvečer mogel biti sprejet. V ostalem vlada po vsej Romuniji mir in red.

Karel tudi sedaj ne sme nazaj.

v Dunaj, 24. nov. Kakor se poroča iz Bukarešte, je nova vlada poklicala davi k sebi voditelja opozicije ter odločno izjavila, da bo vsak poskus vrnitve prince Karla preprečila z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago, ker glede prestolonasledstva zavzema isto stališče kakor Bratianu.

De mortuis nil nisi bene. Pred razpustom parlamenta?

v Bukarešti, 24. nov. Narodna skupščina se je popoldne ob 3. sestala k žalni seji. Notranji minister Duca je prečital kraljevi dekret o sestavi nove vlade Vintila Bratianu. Nato so narodni poslanci stali poslušali govore v čast pokojnega Bratianu. Mnogi poslanci in ministri so jokali. Vsi govorniki so slavili zasluge pokojnika, posebno pa njegov patriotizem in njegovo aktivnost. Najprej je govoril predsednik narodne skupščine, nato notranji minister Duca, za narodno kmetijsko stranko Maniu, za kmetijsko stranko Lupu, za Avarescovo stranko Papacoste, za liberalno stranko Moldoveanu, nato pa zastopniki manjšin. Velik vtis je napravil govor Mania, ki je poudarjal zasluge pokojnika, ne da bi ga najmanjše politično napadel. Na koncu govora je stopil k njemu njegov politični nasprotnik notranji minister Duca ter mu ginjen stisnil roko. V senatu je bila enaka svečanost. Govoril je predsednik senata, Duca, Lupu, Avarescu in zastopniki vseh političnih strank.

v Bukarešti, 24. nov. Današnja avdijenca Mania pri regentskem svetu je trajala nad dve uri. Nato je Maniu podal svojim političnim prijateljem ekspozice o položaju in o svojih razgovorih z regentskim svetom, ki mu je izjavil, da je sedanja vlada samo začasna značaja. Sporočil je regentskemu svetu, da narodna kmetijska stranka noče delovati v nobeni vladi, dokler se ne izvršijo svobodne volitve, sedanjí parlament pa se mora razpustiti. Ker prof. Jorga ni v Bukareštu, se je njegova avdijenca odgodila na prihodnji teden. Novi ministrski predsednik

Kakor sami veste, je naša država prebrodila mnogo težav in jih vedno prebrodila z uspehom, in sicer v mnogih težkih momentih. Vsi Romuni smo, ne glede na politično pripadnost, v tem pogledu optimisti. Zagotavljamo Vas, da je naš optimizem popolnoma upravičen in utemeljen.

Tudi Vi, Srbi, Hrvati in Slovenci, ste lahko optimisti, kajti naša zunanja politika nam je diktirana z našim geografskim položajem, ki nas tako zbližuje z vami v vseh pogledih.

Zato sem prepričan, da tudi vi z nami delite veliko žalost nad veliko izgubo, ki je žalibog nenadomestljiva in ki nas je tako težko zadela.

Rusi v Berlinu.

v Berlin, 24. nov. (Tel. »Sl.«) Člani ruske delegacije za pripravljano razorožitveno konferenco v Ženevi so danes dospeli v Berlin ter bodo pot takoj nadaljevali.

Vintila Bratianu,
sedanji ministrski predsednik.

Vintila Bratianu je zvečer obiskal Mania in Avaresca. »Politika« poroča, da je Bratianu stavil voditeljem opozicije predlog, naj princ Barbu Stirbey sestavi novo vlado. Če se to zgodi, je liberalna stranka pripravljena pristati na razpust narodne skupščine. — Zdi se, da regentski svet pritiska na stranke, da bi se sestavila konvencijska vlada. Do ponedeljka so politične stranke sklenile premirje, po pogrebu na regentski svet začel nova posojenja s strankami.

v Belgrad, 24. nov. Za smrt predsednika romunske vlade g. Bratianu se je zvedelo v Belgradu v prvih jutranjih urah. Vsi naši politični krogi so v skrbah radi njegove smrti, kajti pokojni g. Bratianu je z močno roko držal pozicijo v Romuniji po smrti kralja Ferdinanda. Kljub najrazličnejšim kombinacijam, ki jih je Romuniji neprijateljsko časopisje razširjalo, se upa, da bo njegov brat Vintila, ki je sestavil novo vlado, umel in imel moč obdržati pozicije. Če bi zmagal Avarescu, potem bi zmagala italijanofilska politika.

Bolgarsko-romunski konflikt v Dobrudži.

v Sofija, 24. nov. (Tel. »Sl.«) Na romunsko-bolgarski meji se v zadnjem času ponavljajo spori. Pred dvema dnevoma je romunska obmejna policija streljala na dva bolgarska ribiška čolna, ki sta se preveč približala romunskemu bregu Donave ter sta morala pristati na romunski strani. Ribiči so bili aretirani in še sedaj niso izpuščeni. Včeraj pa je romunska obmejna straža streljala na ribiške čolne, ki se bili sredi reke, pri čemer je bil en ribič zadel v glavo in je bil takoj mrtev.

v Sofija 24. nov. (Tel. »Sl.«) Bukareški listi poročajo, da je bolgarska vlada predložila v Bukareštu ostro noto radi velikih izgredov kucovlaških kolonistov v Dobrudži proti tamošnjim Bolgarom. K temu se izjavlja v tukajšnjih merodajnih krogih, da je dobil bolgarski poslanik v Bukareštu samo nalog, da na miren način dobi informacije o dogodbah v Dobrudži. Današnji listi poročajo, da je glavno mesto Dobrudže Dobrič popolnoma črnirano po vojaštvu ter se Bolgarom, ki bežijo pred Kucovlahi, ne dovoljuje vstop v mesto. V mestu pa vojaštvo zlostavlja bolgarsko prebivalstvo.

v Newyork, 24. nov. (Tel. »Slov.«) V 32. partiji je dobil igro Aljehin po 63 potezi. Stanje je sedaj: Aljehin 5 zmag, Capablanca 3. Aljehin se je s tem že zelo približal zmagi, katera se prisodi onemu, ki prvi dobi 6 iger.

v Dunaj, 24. nov. (Tel. »Sl.«) Od 29. novembra do 4. decembra bo na Dunaju prva seja mednarodne donavske komisije, ki je poslovala pet let v Bratislavi. Predsedoval bo romunski delegat, prihodnje leto pa bo predsedoval jugoslovanski delegat. Dunajska vlada bo člane komisije oficijelno sprejela.

Posl. dr. Hodžar:

Izenačenje ustrojstva sodišč.

(K tozadevnemu zakonskemu načrtu.)

Ker je naša kraljevina sestavljena iz pokrajin, ki so spadale pod razne države, obstajajo naravno pri nas sodišča raznih sistemov; tako je pri današnjem stanju celo za pravnika težko, da pozna in razločuje sodišča drugih pokrajin odnosno drugih pravnih področij.

Danes ima n. pr. vsaka pokrajina svoje najvišje sodišče. Tako obstajajo: kasacijsko sodišče v Belgradu za Srbijo; stol sedmorice v Zagrebu za Hrvatsko, Slavonijo in Srem; stol sedmorice oddelek B v Zagrebu za Slovenijo in Dalmacijo; vrhovno sodišče v Sarajevu za Bosno in Hercegovino; oddelek B belgrajskega kasacijskega sodišča v Novem Sadu za Bačko, Baranjo, Banat in Medžimurje; veliko sodišče v Podgorici za Crno goro.

Ze iz tega se vidi, da imamo v naši državi vsaj šest različnih pravnih področij. Navedena najvišja sodišča kakor tudi v njih področja spadajoča nižja sodišča se razločujejo med seboj tako po organizaciji kakor po načinu izrekanja pravice.

Poleg najrazličnejše organizacije sodišč in različnega načina izrekanja pravice pa v vseh pokrajinah naše države nimamo niti vseh sodišč. Moderni pravni red se oslanja na čim večje število okrajnih sodišč, nad katerimi je organiziranih manjše število okrožnih in višjih sodišč do enega samega najvišjega sodišča. Tako imamo v Sloveniji okrajna sodišča, okrožna sodišča, višje deželno sodišče v Ljubljani in kot najvišje sodišče oddelek B stola sedmorice v Zagrebu (do prevrata Slovenci nismo imeli lastnega višjega in najvišjega sodišča, višje sodišče se je nahajalo v Gradu odnosno v Trstu, najvišje pa na Dunaju). V Srbiji in Crni gori pa n. pr. ne poznajo naših okrajnih sodišč, okrajnih ali srezkih sodišč sploh ni; v teh pokrajinah obstajajo kot redna sodišča samo »prvostopena« (nekaka okrožna) sodišča, dve apelaciji (višja sodišča) v Belgradu in Skoplju ter kasacija (najvišje sodišče) v Belgradu. V Srbiji dalje ne poznajo izrekanja pravice po sodniku pojedincu v spornih zadevah, vsa njihova sodišča so zborna, to je, da izreka pravico vedno več sodnikov v zboru ali senatu tudi v prvi instanci, dočim so n. pr. v Sloveniji samo višja sodišča zborna sodišča.

Obstoji pa v Belgradu posebno redno trgovsko sodišče (okrožno), dočim nikjer drugje v državi takega posebnega sodišča ni. To sodišče vodi registre trgovskih tvrd in izvršuje sodno oblast v trgovskih in meničnih zadevah ter trgovskih konkurzi.

Vsled neenakosti ustrojstva sodišč v posameznih pokrajinah, različnosti postopanja in nepoznavanja razmer v drugih pravnih področjih trpi pravni red v državi in pojema zaupanje v pravico. Kako tudi ne, ko pri današnjih razmerah stranka čisto leta čaka na sodbo v drugem pravnem področju, a čisto zaman na izvršitev izrečene sodbe! Nič ji ne pomaga vse priznanje pravice brez izvršitve sodbe. In vendar smo v isti državi z istimi ustavno zajamčenimi pravicami.

Nujno je potrebno v naši kraljevini izenačenje zakonov, med prvim pa gotovo izenačenje ustrojstva sodišč, ker so do neke meje od ustrojstva sodišč odvisni materialni in procesualni zakoni.

V vsaki pravno urejeni državi je prvi predpogoj za zaščito pravnega reda enako ustrojstvo rednih sodišč z osnovnim načelom popolne neodvisnosti in stalnosti sodnikov.

Podpora po toči oškodovanim kraiem.

Minister za socialno politiko je dal oblastnemu odboru v Ljubljani na razpolago 200 tisoč Din za po toči oškodovane kraje v ljubljanski oblasti. Oblastni odbor je sklenil iz svojih sredstev prispevati k pomožni akciji še 150.000 Din. Z ozirom na veliko število oškodovancev in na skromna sredstva, ki so na razpolago, bo oblastni odbor nakupil za ta denar koroza in jo razdelil na prizadete kraje po polovični ceni 1.50 Din kg; ker bo tudi za izkupiček kupil koroza, bo mogoče razdeliti po polovični ceni črka 38 vagonov. Če dobi oblastni odbor še prost prevoz, bo naročil še nekaj vagonov koroze več.

Pri letošnjih vremenskih nezgodah je prizadetih približno 50 občin, kjer je uničenih okroglo 80 odstotkov pridelkov. Beda je v teh krajih silna in je le pozdraviti akcijo ministra za socialno politiko in oblastnega odbora.

Preureditev občin Sv. Krištof-Dol pri Hrastniku.

Oblastni odbor ljubljanski je sklenil, da se davčne občine Sv. Stefan, Sv. Jurij in Marne izločijo iz politične občine sv. Krištof in priključijo politični občini Dol pri Hrastniku. Priključitev teh davčnih občin stopi v veljavo s 1. januarjem 1928.

Priporočajte

naš list ob vsaki dan! priliki
Priporočajte tudi njegov glasni del.

Albanija je za 20 let prodana Italiji.

Kot odgovor na jugoslovansko-francosko pogodbo se je 22. t. m. podpisala italijansko-albanska. Italija hoče na vsak način izzvati konflikt.

(Telefonsko poročilo »Slovenčevega« dopisnika.)

Ž Trst, 24. nov. Iz Rima se poroča, da je bila 22. novembra podpisana nova pogodba med Italijo in Albanijo. Pogodba se bo predložila v registracijo Društvu narodov.

V Rim, 24. nov. Odgovor Italije na francosko-jugoslovansko pogodbo ni dolgo izostal. Dne 22. novembra je bila v Tirani sklenjena med italijanskim poslanikom Solo in albanskim zunanjim ministrom Vronijem italijansko-albanska defenzivna pogodba, ki sedaj končno veže usodo Albanije za 20 let na usodo Italije, ravno tako pa usodo Italije na usodo Albanije. Pogodba se glasi:

V želji, da se med obema državama obstoječa zveza solidarnosti ponovno svečano potrdi in izgradi in da se z vsemi sredstvi priporoči, da se odstranijo vzroki, ki bi utegnili motiti mir med njima in drugimi državami, ter priznavajo koristi, ki jih nudi tesno sodelovanje med obema, dalje v svrhu ponovnega potrdila, da so interesi in varnost enega zvezani z interesi in varnostjo drugega, sta Italija in Albanija sklenili, s sledečo pogodbo skleniti defenzivno zvezo, katere edini namen je stabilizacija naravnih odnosov, ki k sreči obstojata med obema državama za varnost politike mirnega razvoja.

Clen 1. Vse dosedaj po pripustitvi Albanije k Društvu narodov med obema visokima pogodbena strankama sklenjene pogodbe naj se obnovijo in zvesto izpolnjujejo v meji pogodbenega besedila, tako da izhaja iz tega odkrito in popolno prijateljstvo med obema narodoma in obema vladama ter medsebojno podpiranje v tem smislu, da bo vsak od obeh visokih pogodbениkov zastopal interese in koristi drugega z isto iskrenostjo kakor svoje.

Clen 2. Med Italijo na eni strani in Albanijo na drugi strani se sklene neizpremenljiva defenzivna zveza za dobo 20 let, ki se lahko v 18. ali 19. letu obstoja odpove, sicer velja pogodba molče za podaljšano za enako dobo. Oba visoka pogodbena dela bosta porabila svojo pozornost in vsa sredstva, da garantirata varnost svojih držav in da se vzajemno branita in varujeta vseh napadov od zunaj.

Clen 3. Vsled dolžnosti, prevzetih v drugem členu, bosta oba visoka pogodbena dela soglasno delovala za vzdrževanje miru in v slučaju, če bi bil eden od obeh ogrožen po

vojni, katere ne provocira sam, bo druga stranka porabila vsa svoja najučinkovitejša sredstva, ne samo da se prehitijo sovražnosti, temveč tudi, da se ogroženi stranki pridobi pravično zadoščenje.

Clen 4. Če bi vsi poskusi poravnave ostali brezuspešni, se vsaka od visokih pogodbениh strank obveže, da svojo usodo zveže z usodo druge in da na razpolago zavezniku vsa svoja vojaška, finančna ali druga sredstva na razpolago, ki bi mogla pripomoči odvrniti konflikt, vedno predpostavljajoč, da se ta pomoč zahteva od ogrožene stranke.

Clen 5. Za vse v členu 4. predvidene slučaje se obvežeta oba visoka pogodbениka, da brez skupnega sporazuma ne bosta sklepala ali začelnala nobenih mirovnihih pogajanj ali pogajanj za premirje ali orožno pavzo.

Cl. 6. in 7. navajata, da je pogodba sklenjena v italijanskem in albanskem jeziku ter da se bo po ratifikaciji deponirala pri Društvu narodov.

S pogodbo sta bili objavljeni tudi dve spremni pismi, eno od italijanskega poslanika Sola v Albaniji naslovljeno na Ilias bega Vronija, drugo pa kot odgovor albanskega zunanjega ministra italijanskemu poslaniku. Prvo pismo se med drugim glasi: V slučaju, da bi se moral porabiti čl. 4. pogodbe, želi italijanska vlada dati albanski vladi sledeče izjave in pojasnila: Če bi po neuspehu vseh možnosti za poravnavo bil eden od obeh zaveznikov izpostavljen napadu, ki ga ni provociral in bi iz tega izhajala potreba zahteve vojaške pomoči drugega, dobi vrhovno poveljstvo nad zaveznikiškim četami v Albaniji vrhovni komandant albanskih čet, v Italiji pa vrhovni komandant italijanskih čet. Ob sklepu miru se morajo v pomoč drugi državi poslane zaveznikiške čete, vrniti domov z lastnimi sredstvi in v času, ki ga določi vrhovna komanda, pod katero so se čete bojevale v zaveznikiški deželi.

To pismo se označuje kot bistveni del pogodbe same ter se bo zato tudi deponiralo v Zenevi. Drugo pismo je običajno potrdilo prejema prvega pisma. Rimski listi objavljajo pogodbo, ki je v vsakem oziru prišla nepričakovano, zaenkrat brez komentarjev ter so samo podčrtali najvažnejša mesta pogodbe.

Mussolinijev organ se ogreva za vojno.

Italijani nam, ko izzivajo z albansko pogodbo ves svet, odrekajo predpogoje za kulturno življenje! — Kar so sami, očitajo Jugoslovanom.

(Telefonsko poročilo »Slovenčevega« dopisnika.)

Ž Rim, 24. nov. V svojem drugem dopisu iz Belgrada je dopisnik lista »Popolo d'Italia« napisal naslov: »Avanturistična Srbija«. List piše: Najbolj čudno napako je napravila Evropa izven Anglije v zadnjih 30 letih, da je sodila Srbijo v luči zapadne, t. j. evropske in kulturne miselnosti, med tem ko se mora tisti, ki hoče razumeti Srbe, posrbiti ali balkanizirati, ali kar je isto stopiti globoko doli po kulturni lestvi. Jugoslavijo vodi vojaška klika generalov: Živković, Milosavljevič, Kalafatović in Mirković, na strani generalov je kralj Aleksander. Parlament je le maska brez vsakega varstva. Umor Obrenovičev, 30-letni atentati in sarajevski umor nas potrjujejo v domnevi, da ne bo Srbija — o Jugoslaviji ni mogoče govoriti, ker Slovenci in Hrvati ne igrajo no-

bene vloge v državi(?) — opustila dosedanjih metod svoje ekspanzivne politike. Jugoslaviji manjka vse za kulturno življenje naroda.(?) V Belgradu je treba hoditi v visokih čevljih, hotelov ni, šole in socialna oskrba so na primitivni stopnji.(?) Mala Srbija izpred 30 let, ki so jo Bolgari in Turki docela pobili, je postala največja sila na Balkanu in kdo jo more še zadržati v njeni požrešnosti po tuji zemlji! Program vojaške klike je: Od Jadrana do Egejskega morja, priključitev Julijske krajine z napovedjo vojne itd. Ko bo prišel ugoden trenutek, bo vojaška klika vrgla državo v avanturo. Treba je čakati na ta dan, ki gotovo pride, z mirnostjo močnih in proglašujoč pred vsem svetom resnico o politiki stare in nove Srbije.

Trgovinske pogodbe v narodni skupščini.

r Belgrad, 24. nov. (Izv.) Današnja skupščinska seja se je pričela ob 10.15. Konstituirali so se nekateri skupščinski odbori. Poročevalec odbora za ratifikacijo trgovinskih pogodb g. Milovan Jovanović je obširno poročal o predloženih trgovinskih pogodbah ter naglašal njih pomen in vpliv na gospodarsko krizo. Vse tri trgovinske pogodbe z Anglijo, Nemčijo in Belgijo izražajo načelo največje ugodnosti, enakosti in trgovinske svobode.

Sledila je podrobna razprava o trgovinski pogodbi z Anglijo. Minister trgovine in industrije Mehmed Spaho je v svojem ekspezoju govoril o naši trgovinski politiki. Naglašal je, da stremi naša vlada za tem, da vpostavi z vsemi državami normalne trgovinske odnose, ne da bi pri tem zanemarila interese naše industrije, obrti in poljedelstva.

Nato sta govorila gg. Krajač in Lazič. Nato je bila pogodba z Anglijo soglasno odobrena. Prihodnja seja narodne skupščine bo jutri. Na njej se prične načelna razprava o trgovinski pogodbi z Nemčijo. O tej pogodbi je na današnji seji podal ekspezo trgovinski minister g. Spaho, ki je izvajal, da zahtevajo sedanje prometne naloge, da se uredijo trgovinske razmere z Nemčijo s trgovinsko pogodbo. Ze l. 1922 se je napravil z Nemčijo provizorij. Današnja trgovinska pogodba pa predstavlja novo normalno trgovinsko pogodbo. V tej pogodbi so se obdržali:

1. Princip svobodnega trgovinskega pro-

Razprava o pravilniku za posredovalnice dela.

r Belgrad, 24. novembra. (Izv.) Na današnji seji finančnega odbora je prišel kot prva točka v razpravo pravilnik o organizaciji posredovalnic za delo, ki ga je predložil minister za socialno politiko g. dr. Andrej Gosar na temelju pooblastila finančnega zakona čl. 110 iz leta 1922-23.

Debala je bila precej živahna. Po ekspezoju ministra, ki je razložil pravilnik, so govorili gg. dr. Žerjav, Krnjevič, Petejan, Demetrovič, Neudorfer in Smodej. Govorniki opozicije so stali na stališču, ki je nasprotovalo pravilniku in njegovim smernicam. Večina opozicijskih govornikov je namreč golem, da bi bilo potrebno pravilnik še enkrat vorilo samo radi opozicije. Strinjali so se v proučiti, z drugimi besedami, da naj brezposelni čakajo na pravilnik še nadaljnja štiri leta, kakor dosedaj.

Na glavne ugovore je odgovoril poslanec Smodej, ki je ugotovil, da so padli ugovori samo radi tega, ker pravilnika niti vsi niso prečitali. Tako ne odgovarja dejstvu Žerjavova trditev, da bi se s pravilnikom za brezposelne prelaga la skrb za brezposelne samo na delavce. Saj plačujejo prispevke, ki so po zakonu namenjeni za brezposelne, tako delavci kakor delodajalci. Govornik odločno pobija Žerjavovo mnenje, naj bi se skrb za brezposelne prepuštila Orednjemu uradu za zavarovanje delavcev, iz stvarnih razlogov, čemur so pritjevali celo radičevci. Uprava zavarovalnice za delo je zamišljena na principu varčevanja, saj določa čl. 14., da izvršujejo člani upravnega odbora svoje posle brezplačno. V ministrovem pismenem obrazloženju je jasno rečeno, da se bo 10 odstotkov do 1. januarja 1927 vplačanega denarja, to je 3.198.570.50 Din uporabilo za okrepitev rezervnega fonda javnih posredovalnic za delo. Od prinosov vplačanih po 1. januarju 1927 pa 4 odstotke, to je 180.000 Din. Ta rezervni fond se bo lahko uporabil za ustanavljanje delavskih azilov, kuhinj itd. Popolnoma neumestne je Demetrovičev očitke, da je pravilnik centralističen. Ravno to ni! Kar izgleda centralistično, je samo nadzorstvo, ki je potrebno, da se ne bi izcimilo kakšno klikarstvo, kakor je očital g. Krnjevič glede nekaterih zbornic. Na oblasti ni mogoče prenesti borz dela, ker je oblasti 33. Imele pa bodo svoj vpliv, ker bodo oblastni odbori imeli tam, kjer bodo posredovalnice, po dva zastopnika. Govornik pravi, da je pravilnik z ozirom na gospodarsko-politične razmere, v katerih živimo, prav dober. Zato je proti temu, da bi se odložil.

Minister g. Gosar je nato odgovoril govornikom, kolikor je bilo stvarnih ugovorov. Predvsem je izrazil začudenje, da g. Demetrovič zamerja ministru, da ni ukinil s finančnim zakonom zakonske odločbe o borzi dela v zakonu o zavarovanju delavcev.

Nato se je govalo. Pravilnik, o katerem smo v »Slovenču« v glavnem obširno poročali, je bil sprejet v načelu z 18 proti 10 glasovom. Proti pravilniku za podpore brezposelnim so glasovali slovenski samostojni demokratje, radičevci in ostala opozicija. Jutri ob 4. se bo vršila seja finančnega odbora in se bo vršila podrobna razprava o pravilniku. Na dnevnem redu je tudi načrt o valorizaciji dolga Zveze agrarnih zajednic.

V varstvo kmetov proti samovolji gozdarjev.

r Belgrad, 24. nov. (Izv.) Popoldne je skupščinski odbor obravnaval predlog, da naj se čl. 133. srbskega gozdnega zakona raztegne na Hrvatsko in Slovenijo. Ta člen določa, da se morajo gozdarske tatvine naznaniti županstvu, občini, ki pošlje na lice mesta komisijsko. Ta komisija napravi poročilo na višjo oblast. Ta člen pomenja varstvo kmetov proti samovolji gozdarjev. Vendar je ta predlog za Slovenijo brez pomena, če bi veljal samo za državne gozdove. Zato je poslanec g. Kremžar izjavil, da bi bil za to, da se ta člen raztegne na Slovenijo, da pa naj se določi, da spadajo sem tudi graščinski gozdovi. Njegov predlog je bil sprejet. Tako bodo morali gozdarji gozdarske delikte v državnih in graščinskih gozdovih naznaniti županstvu, ki bo preiskalo in naredilo uradno poročilo na višjo oblast. Doslej pa je bilo gozdarjevo poročilo edinc merodajno. S tem se bodo omejile šikane gozdarskih organov proti kmetiskemu ljudstvu.

Zemljoradnik namesto radikala.

r Belgrad, 24. nov. (Izv.) Popoldne se je vršila seja anketnega odbora, ki je bil izvoljen od narodne skupščine, da bi pregledal volilne nepravilnosti v bihaškem in sarajevskem okrožju. Anketni odbor je sklenil, da so vse pritožbe proti sarajevskim volitvam neveljavne in brez podlage. Nasprotno pa pride iz bihaškega okrožja v parlament zemljoradnik g. Drlijača namesto radikalnega poslanca g. Seliča.

Bolgarija dobi posoilo.

v Sofija, 24. nov. (Tel. »Slov.«) Delegati za finančno komisijo Društva narodov, ki se nahajajo tu radi študija gospodarskega in finančnega stanja v svrhu bolgarskega posojila pri Društvu narodov, so danes končali delo in bodo jutri odpotovali. Kakor se čuje, je rezultat zadovoljiv.

Naša tehnična fakulteta. - Sadovi osemletnega dela.

Prof. dr. techn. Milan Vidmar:

Elektrotehnični institut.

Elektrotehničnemu oddelku tehnične fakultete naše univerze služi moderno urejen, dobro opremljen institut z laboratoriji, knjižnico in strojnico. Praktična izobrazba bodočih elektroinženjerjev je važen del pouka na tem oddelku.

Elektrifikacija Slovenije in seveda tudi ostalih delov države, je najvažnejši gospodarski problem najbližnje bodočnosti. Prepotrebne strokovne delovne sile ji morajo biti na razpolago. Pravočasno bodo izšli iz našega elektrotehničnega oddelka temeljito podkovani domači elektroinženjerji.

Trdo delo osmih let stoji za našim elektrotehničnim institutom, ki daleko prekaša vse, kar je v Zagrebu in Belgradu, ki se lahko meri z instituti ameriških, angleških in nemških tehničnih visokih šol.

Ne verujete? Na številnih potovanjih sem v Ameriki, v Angliji, Nemčiji in Avstriji videl, da smo na višku. Toda malo, zelo malo naših ljudi ve na žalost, kaj je v kratkem času zraslo na naših tleh. Najbolj žalostno pa je, da ministrstvo prosvete samo nima pojma, kaj smo zgradili in s čem se lahko miselno igra.

Študenti vedo, kaj imajo v Ljubljani. Iz stare Srbije prihajajo slušatelji, katerim bi belgrajska tehnika bila daleko bližja, v vsakem oziru. Med slušatelji vidim Bolgare, Dalmatince, Bosance, Hrvatine in italijanske podanike. Nad 170 študentov je vpisanih na elektrotehničnem oddelku.

Včasih mi misli uidejo nazaj v ono krasno majniško jutro leta 1919., ko se je otvorila v obliki provizoričnega tehničnega tečaja tehnična fakulteta kot prva. Imel sem čast prvi predavati pred izbranim občinstvom. Spominja me vežejo na silne začne težkoče. Brez denarja, brez prostorov, brez učnih knjig, brez terminologije smo pričeli posel.

Spominjam se prijatelja inž. Šukljeja, ki je z veliko energijo pomagal graditi s privatnimi sredstvi poslopje tehnične fakultete. Vidim še pred seboj prazne prostore instituta, kjer je manjkalo vsega.

Obiskovalci iz krogov naše inteligence prihajajo, si ogledujejo naše naprave in se čudijo. Saj vi vsi, ki to čitate, ne veste, da nas danes inozemstvo pozna, da smo delali in ustvarjali in da le popolnoma neinformiran referent ministrstva more razdirati in rušiti, ker misli, da itak nimamo ničesar.

Osem let polnih dela, truda, skrbi, bojev za sredstva, za prostore, za učne sile, za asistente! Koliko je privatnih žrtv zakopanih v institutu. Trboveljska premogokopna družba, Združene papirne Vevče, Goričane in Medvode, Ljubljanska kreditna banka in mnogi drugi, ki so želeli ostati neimenovani, so podprli izdatno mladi zavod. Kolikokrat sem moral plačati asistente iz privatnih fondov, koliko stvari opremiti brez državnega denarja!

Po teh osmih letih pride zdaj zakonski predlog, ki daje ministrskemu svetu pravico, da mi po mili volji lepega dne, v avgustu prihodnjega leta pove: idi, ne rabim te več, — kakor hlapcu.

Ali je res Slovenec za vse večne čase hlapec? Ali je res tako jasno, da nas morejo enostavno izrgati iz domačih tal in poslati v Belgrad ali Sarajevo? Jaz ne bom šel. Toda prepričan sem, da tudi naša tehnika ne bo šla. Ti časi so minuli. Kulturno središče Jugoslavije ni Belgrad in tehnično prav sigurno ne!

Prof. Samec:

Razvoj in sedanje stanje kemičnega instituta.

Brez kemije ni nikake naravoslovne vede in nikake tehnične znanosti.

V tem spoznanju so se položili temelji kemičnemu institutu univerze v Ljubljani istočasno, ko so se ustanovila filozofska, medicinska in tehniška fakulteta. V spoznanju, da more uspešno delovati pri nas le zavod, kojega bistveni znak je skromnost, organiziran je kemični institut tako, da se vsaka učna moč, in vsak laboratorij izrablja do skrajnosti.

Večina prostorov leži v kleti realnega poslopja. Tu imamo laboratorij za analitično kemijo, laboratorij za organsko kemijo in laboratorij za fizikalno kemijo z vsemi potrebnimi postranskimi prostori. Te prostore je dobil kemični institut na razpolago od Kranjske hranilnice, kot lastnice poslopja, proti letni najemini.

Ostala dva laboratorija (anorganska tehnologija in organska tehnologija) sta nastanjena v paviljonu tehnične fakultete, ki ga je zgradil komite iz sredstev, nabranih pri finančnih zavodih Slovenije.

Denarna sredstva za prve potrebe inventarja in pohištva je dobil kemični institut od tehniško-visokošolskega fonda in po poklonitvah posameznih industrijskih podjetij, tako da je ubikacije in pa kader inventarja stavila na razpolago Slovenija sama.

Sledila so leta z razmeroma ugodnim državnim bučjetom. V teh letih smo po danem programu izpopolnjevali pohištvo in inventar in preurejali kletne prostore polagoma tako, da so se le-ti premladili v svetle, dobro opremljene, sanitarno odgovarjajoče laboratorije. Bistveno so k razvoju kemičnega instituta v Ljubljani pripomogle

posebne subvencije, ki so bile poklonjene od merodajnih faktorjev za posebne namene države.

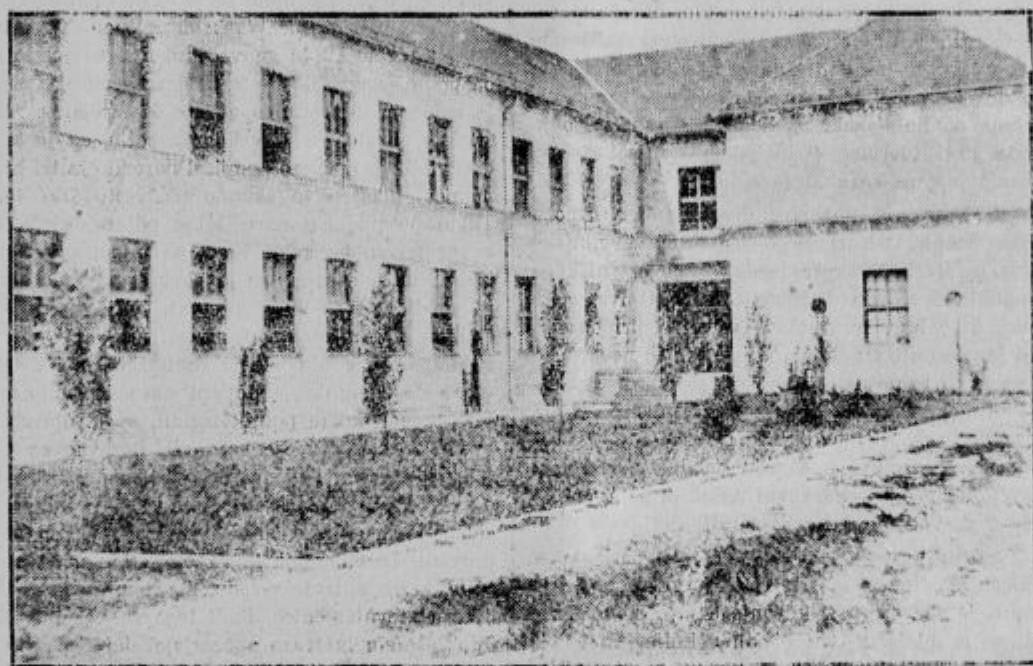
Kemični institut je tako dosegel v malo letih razmeroma visoko stopnjo razvoja. Pri strogi organizaciji smo se izognili dvojnemu nabavljanju večjih aparatov; zato pa se je posrečilo nabrati poleg splošno potrebnega inventarja specielne priprave v takem obsegu, kakor jih imajo analogni instituti inozemstva.

Ker so združene vse panoge kemije v tem institutu, je naravno, da služi le-ta trem fakultetam in to: filozofski, medicinski in tehnični; na zadnje imenovani prihajajo praktična dela v kemičnem institutu v poštev zlasti pri kemikih in montanistih. Tako obiskuje letno kemični institut 140—150 slušateljev praktikantov.

Vštevši jesenski izpitni termin letoš. leta je izvršilo svoj študij na našem institutu 33 kemikov inženjerjev, 4 kemiki filozofov in 7 kandidatov je položilo doktorski izpit iz kemije.

Če tako na eni strani izpopolnjuje imenovani institut svoje naučne obveznosti po svojih najboljših močeh, po svojem znanstvenem delovanju ne zaostaja za nobenim kemičnim institutom v drugih kulturnih državah.

Od časa obstoja do danes je izšla iz tega instituta tako v domačih, večinoma pa v inozemskih revijah in zbornikih dolga vrsta znanstvenih publikacij, po večini osnovanih na široko eksperimentalno delo.

Poleg tega izrazito znanstvenega dela je bilo izvršenih mnogo posameznih preiskav v informacijo in po naročilu oblasti in industrije, odločilnih preiskav v spornih slučajih in slično.

Da se je doseglo to stanje instituta le z največjo požrtvovalnostjo in neumornim idealizmom vseh gospodov instituta, pač ni treba poudarjati, saj početkom ni bilo izvežbanih moči, ne asistentov, ne laborantov; in ustanovitelji tega instituta so bili istočasno profesorji, laboranti, sluga, polirji in gradbeniki, kojih navodila so bila potrebna pri vseh najpodrobnejših montažah skrajno kompliciranega sistema plinovodov, vodovodov, električne razdelitve kanalskega in ventilacijskega sistema.

Danes pa, ko bi že lasten naraščaj mogel podpirati učitelje, je pridržal kemični institut od 7 potrebnih asistentov vsled redukcij le dva. Tako leži zopet vse breme na ramenih posameznih profesorjev tega instituta, kojih fizična moč mora pod danimi razmerami opešati.

Dokler pa bodo držale naše sile, hočemo slejkoprej posvečati svoje delo v korist in procvit od nas kreiranega zavoda, kajti vodi nas vse člane tega instituta misel na dobrobit našega naroda in naše države. Zato ne moremo verjeti, da bi resno mislile merodajne oblasti zmanjševati ali uklinjevati univerzo v Ljubljani, ta v duši Slovenecv tako globoko zasidran steber državnega mišljenja in vidni dokaz svobode, katero so dosegli Slovenci ob zedinjenju v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

* Žal nam je, da radi odmerjenega prostora, ki ga ni mogoče prekarati, nismo mogli teh publikacij po naslovih navesti, kakor nam jih je poslal visokoučledni gospod avtor. — Op. uredu.

Prof. Hinterlechner:

Mineraloško-petrografski institut.

(Obenem geološki institut tehnične fakultete.)

Z ozirom na posebno organizacijo ljubljanske univerze zavzema mineraloško-petrografski institut neko specifično pozicijo. Kot mineraloško-petrografski institut je namenjen tehnični in filozofski fakulteti, kot geološki institut pa spada izključno v okvir tehnične fakultete. Ukinitve tehnične fakultete bi povzročila ipso facto vprašanje, kaj bo s pritlikavimi strokami, ki so bistveni del tudi filozofski fakulteti? Kakega pomena je ta institut tako v mineraloškem kakor tudi v geološkem oziru posebej za tehniko, pove najlapičdarnejše dejstvo, da se tu šola vsa tehnika, izvzemši edino le elektrotehniko. Temu primeren je tudi ustroj mineraloško-petrografskega instituta.

Bistveni sestavni deli institutovi so zbirke, knjižnica in ostali učni pripomočki, kakor so instrumenti, karte (samo pod eno številko 276 listov) itd. Zbirke je več in sicer: naj so posebej omenjene: 1. splošna mineraloška, sistematska zbirka, 2. sistematska petrografska zbirka; 3. krajevna stratigrafska zbirka, 4. manjša zbirka obrušenih hribin, ki služi arhitektskemu oddelku, 5. posebna zbirka je namenjena kemijski tehnologiji in najrazsežnejša 6. rudarstvu. Skupno štejejo vse zbirke 7000 inventarnih števil.

Kakor rečeno, pasirajo mineraloško petrografski institut izvzemši elektrotehniko vsi ostali slušatelji tehnične fakultete: kemiki, ki jim je predpisan študij mineralogije, gradbeniki in arhitekti radi studija petrografije in deloma geologije, geodeti radi petrografije in geologije, ter prav posebno rudarji, ki so obvezani vpisati vse predmete: mineralogijo, petrografijo, geologijo, nauk o slojiščih in še par drugih geoloških manjših predavanj. Kar se tiče posebej filozofov, seveda sploh ni meje, kaj naj studirajo v tem okviru. Na vse te okoliščine se je bilo treba ozirati že izpočetka ob organizovanju predmetnega instituta, oziroma njegovih zbirk.

Drug važen zaklad institutov je njegova knjižnica. Tej se je posvečalo od prvega početka največja pažnja. Je pa zato tudi institutov poglavitni ponos. V knjižnici se nahajajo cele se-

rije perijodičnih publikacij, izmed katerih jih v tej kompletnosti nahajamo le v malo in zlasti le v velikih univerzitetnih knjižnicah. Da omenim tozadevno le par serij: Kompletno so zastopane: Zeitschrift der deutschen geologischen Gesellschaft in Berlin (od leta 1856.), Jahrbuch in Verhandlungen der geologischen Reichsanstalt na Dunaju (od leta 1850.), Neues Jahrbuch für Mineralogie itd. Ta serija teče že od leta 1807. ko je začel izhajati Leonhardov Mineralogisches Taschenbuch, itd. Tako pri nakupu zbirk kakor tudi pri nabavi knjig smo imeli seveda tudi nekoliko sreče, da so prišle dotične serije antikvarsko, kompletno ravno takrat na trg, ko je bilo kaj denarja na razpolago.

Instrumentarij je domalega prvovrsten, ker so ga dobavile same svetovne firme in to ob času, ko so bile finančne konjunktore posebno ugodne. Z dragimi valutami se ni kupovalo, če ni bilo neobhodno potrebno.

Kar se zunanje opreme tiče, se pa končno tudi ni treba bati primere s kakim večjim institutom. Vsa oprava je izdelana po praških vzorcih ondotohga Narodnega muzeja. Dikaj, ki se uči v tem institutu, ne dobi torej le stvarnega poduka, marveč še ima odprte oči, tudi estetsko izobrazbo okusa z ozirom na opremo. In vendar je vse spartansko priprosto, brez vsake potrate!

Vso organizacijo tega instituta je izvršil podpisani sam, ko je bil obenem na raznih mestih tudi še funkcionar univerze. Šele od lanskega leta deluje v okviru tega instituta drugi profesor, g. V. Nikitin, po poreklu Rus. Sedaj je delo razdeljeno tako, da je prevzel g. prof. Nikitin mineraloško-petrografsko predavanje, podpisani pa ona iz geologije in iz nauka o slojiščih. Teoretska predavanja ima torej prvo-imenovani, strokovna predavanja pa podpisani. Nekaj let podpira podpisana zvesto tudi g. pater Janez Žurga kot asistent.

V času, kar obstoji univerza, se je v tem institutu storilo s sredstvi, ki so bila na razpolago pač, kolikor se je moglo doseči z malimi dotacijami, toda žalibog so za tako velik obrat prostori veliko premali. Bodoča dotacija pa bo naravnost sramotno mala. Vsekakor se pa sme reči, tudi navzile temu: Če ima Jugoslavija na starejših univerzah popolnejši institut te vrste, — pa ga naj pokaže! In to se naj sedaj uniči? Vse dosedanje delo naj bo zaman? Ne, ni mogoče! Nihče ne more tega storiti, ako se ne deklarira sam za — barbara!

KUPUJTE SREČKE
II. STADIONSKE LOTERIJE

Glavni dobitnik vila »Stadion«, Din 160.000.—

Prof. A. Kral, t. č. predstojnik gradbenega oddelka:

Gradbeni oddelek na tehnični fakulteti.

Stavbinstvo in strojništvo je že v prvem stadiju razvoja tehničnih visokih šol tvorilo osnovo vsega tehničnega študija. Gotove elementarne pojme iz obeh imenovanih panog — in sicer teoretičnega in praktičnega značaja — si mora osvojiti vsak tehnik. Mnogoštevilni oddelki, kakor jih vidimo na današnjih tehničnih visokih šolah, so nastali šele s specializacijo, ki jo v mnogih slučajih danes lahko označimo kot pretirano. Brez gradbene in strojne stroke bi bilo vsako tehnično učilišče rudimentarno.

Ljubljanska tehnična fakulteta ima popolni gradbeni oddelek, ki se z ozirom na dane razmere razvija v pravcu konstruktivno-prometne stroke. Teoretični pripravljalni del študija je v bistvu skupen z ostalimi strokovnimi oddelki. Praktičnemu strokovnemu študiju služi v glavnem institut za gradbeno inženjerstvo, ki obsega štiri stolice: za visoke in industrijske gradnje, za ceste in železnice, za vodne gradnje ter za mostove.

Prve tri stolice so zasedene po stalnih profesorjih, poduk predmetov stolice za mostove oskrbuje dva profesorja sorodnih teoretičnih predmetov. V personalnem oziru je torej celotni poduk danes zagotovljen, treba bi bilo le še dveh asistentov v pomoč preobremenjenih profesorjev.

Za predavanja in vaje v strokovnih predmetih je na razpolago ena predavalnica ter ena velika in svetla risalnica. Pri posameznih stolicah so osnove priročne knjižnice ter zbirke načrtov, modelov in konstruktivnih delov. Zbirke so sicer danes še v skromnih začetkih, zamorejo se pa z malimi sredstvi ob znani požrtvovalnosti naše javnosti s časom razviti do večjega obsega; profesorji gradbenega oddelka imajo tu pred očmi ustanovitev tehničnega muzeja, ki bi z ozirom na staro in slavno tehnično kulturo slovenskih pokrajin imeli brezdvomno veliki pomen tudi za celo državo.

V laboratoriju instituta za tehnično mehaniko, ki je skupen vsem oddelkom, imajo slušatelji priliko, da se v praktičnih vajah seznanijo z modernimi problemi preiskave tehničnih materialijev.

V ostalem se izpopolnjuje strokovni študij z ogledom izvršenih ali v delu se nahajajočih inženjskih objektov, saj imamo v najbližji okolici na razpolago številne zgradbe, radi katerih prihajajo v študijske namene v naše kraje celo inozemci. Omenimo naj samo klasično progo južne železnice, moderne železnice v Alpah in na Krasu, alpske ceste z modernimi mostovi, regulacijska dela na Savi, Ljubljani in drugih slovenskih rekah, svetovno znane hidrocentrale pri Fali in Zirovnici, končno še mnogoštevilne industrijske stavbe po vsej Sloveniji. Veliko je vprašanje, ali so v kaki drugi pokrajini prilike za študij gradbenega inženjerstva bolj ugodne.

Gradbeno inženjerska stroka igra v vsem javnem življenju izredno važno vlogo. Velike glavnice, ki so investirane v javnih, privatnih, industrijskih in prometnih stavbah, predstavljajo znatni del vsega narodnega premoženja. Izvrševanje teh stavb je tudi še danes le deloma v rokah domačih inženjerjev, mnogo važnih in dragocenih del izvršuje pa privatno podjetništvo z nezadostno kvalificiranim osebjem. Moderno zasnovana uredba o pooblaščenih inženjerjih se radi pomanjkanja dobrih in podjetnih gradbenih inženjerjev danes niti ne more v vseh konsekvencah izvajati. Velike naloge čaka naša gradbeno inženjerje pri oblastnih samoupravah, v občinskih službah, pri železnici — sploh v vseh panogah javne tehnične službe.

Siroko polje udejstvovanja, ki je našim gradbenim inženjerjem na stečaj odprto, je omogočilo tudi vsem našim dosedanjim absolventom takojšnjo namestitve v javnih in v privatnih službah. Tehnična javnost je sedaj lahko presodi, ali in v kaki meri odgovarja vzgoja gradbeno-tehničnega naraščanja na ljubljanski tehnični fakulteti modernim zahtevam.

Radio

Nauk o radiotehniki

Spisal Leopold Andreč

Broširan Din 60.—, vezan Din 76.—

Jugoslovanska knjigarna
v Ljubljani.

Slikovna deska z notranjo igraro v stis. laboratoriju elektrotehničnega instituta.

Dnevne novice

Spomenica.

Slovenska katoliška akademska mladina, v trenutku, ko razburjajo celokupni slovenski narod vesti o okrnitvi slovenske univerze, zbrana na skupščini delegatov slovenskih katoliških akademskih društev dne 24. novembra, zahteva svojo elementarno pravico: **uzakonjeno in popolno univerzo. Grajam o vse tiste, ki jo uvajajo v politiko in jo degradirajo v vrsto dnevnih dogodkov. Katoliška slovenska mladina stoji za vsemi poslanci, ki čuvajo svetišče slovenske kulture in jih poziva k odločni in vztrajni borbi.**

V Ljubljani, 24. novembra 1927.

Za:

J. K. A. D. Danica v Ljubljani:
Jože Povšič, l. r.

J. K. A. D. Zarja v Ljubljani:
Ivan Preskar, l. r.

Kršč. soc. klub Borba v Ljubljani:
Satter Franjo, l. r.

Za Akademsko zvezo kot reprezentanco vseh slovenskih katoliških akademikov:
Martelanc Ivan, l. r., l. č. predsednik.

Cirilsko društvo ljublj. bogoslovcev:
Ilija Alojzij, l. r.

Društvo Akademski Orel:
Pino Mlaker, l. r.

Kulturno pol. klub Krek v Ljubljani:
Joško Krošelj, l. r.

K okrnitvi ljubljanske univerze

Svet slušateljev ljubljanske univerze prosi vsa tista društva, ki bodo tekmo jutrišnjega dne prejela tozadevno poziv, da naj ukrenejo vse potrebno, da bodo protestne manifestacije v nedeljo, 27. t. m. čim svečaneje uspele. Ravnotako prosimo vse one, ki so prejeli tak poziv, da nemudoma stopijo v stik s tamošnjimi kulturnimi in sličnimi organizacijami in gotovo prirede protestno zborovanje proti nameravani okrnitvi ljubljanske univerze. Svet slušateljev ljubljanske univerze bo na nekatera zborovanja poslal tudi svoje zastopnike-akademike. Kam in katere, bomo objavili jutri. Imenovanje korporacije nujno prosimo, da preskrbe zborovalne dvorane in čim številnejšo udeležbo.

Svet slušateljev ljubljanske univerze.

KOLEDAR.

Petek, 25. novembra. Katarina, Jukunda. Merkurij. Sonce vzhaja ob 7.20 zj. in zahaja ob 4.15 pop.

Dunajska vremenska napoved za 25. november: Najprej večinoma jasno, nato morda oblačno, zvišanje temperature.

★ Odprava prisilnega vizuma med Jugoslavijo in Nemčijo. Na podlagi izmenjave not med nemškimi zun. ministrom in jugoslovanskim poslanikom v Berlinu bo s 5. decembrom med Jugoslavijo in Nemčijo odpravljen prisilni vizum na potnih listih.

★ Rente ubogim repatriirancem. Onemoglim našim državljanom iz Nemčije, zlasti rudarjem, ki so tamkaj prejeli rente, so iste zagotovljene tudi po njihovem povratku v domovino, ako se takoj prijavijo pri pristojnem nemškem rudarskem uradu potom našega konzulata.

★ Vodja vojvodinskih Madjarov umrl. V Sobotici je umrl dr. Luka Pleskovič, bivši narodni poslanec in znani vodja neodv. madjarske stranke.

★ Občinski svet v Šibeniku razpuščen. Notranje ministrstvo je razpustilo občinski svet v Šibeniku in imenovalo za komisarja dosedanjega župana dr. Marka Kožula, kateremu je dodeljen svet. Nove volitve bodo 19. februarja 1928.

★ Znameniti zgodovinski dnevi, 24. novembra: 1899. se je ustanovilo društvo »Südmark«. —

Za šolsko deco

pelerine, sukaje, suknjice, obleke v bogati izbiri in najcenejše pri tvrdki
Drago Schwab, Ljubljana.

Kako je s Slomškovo beatifikacijo?

Pred dvema letoma, ko smo obhajali 125 letnico Slomškovega rojstva, se je mnogo pisalo in govorilo o tem, naj se podvzamemo koraki, da bo Slomšek od cerkve prištet med blažene, da tako dobi slovensko ljudstvo svojega domačega svetnika.

Kako je danes po dveh letih s to zadevo?

Cerkev ima nekaj večnostnega na sebi. Ne mudi se ji, počasi, natančno in zato varno postopa. Prav posebno se ta značaj cerkve kaže pri procesu ali postopku za proglašanje svetnikov. Ta postopek je dolgotrajen in do sednje malenkosti natančen.

Dva odločilna procesa se vršita. Prvi je pripravljalni proces pri škofijstvu dotične škofije, v kateri je umrl živel in deloval, v Slomškovi zadevi pa to lavantinsko škofijstvo. Predno se za ta postopek potrebna škofijska komisija imenuje in delo začne, mora biti zadeva naznanjena v Rim in tam biti obredni kongregaciji določen poseben postulator t. j. pospeševatelj, ki ima svojega namestnika v škofijski komisiji. — Kakšno nalogo ima ta komisija? Tri so: 1. preiskati mora vse spise služabnika obojega in ugotoviti, da ni v njih nič katoliški veri nasprotnega; 2. zbrati mora dokaze o rednosti, ki jih je umrl izvrševal v junaški meri, in pa tudi o čudežih, kateri so se na njegovo priporočilo zgodili; 3. dokazati, da doslej ni bil javno čestit, kajti javno čestjenje je dovoljeno le za tiste, katere je cerkev proglasila blaženim ali svetim, posebno čestjenje pa tudi prej ni prepovedano.

Izsledke svoje pošlje škofijska komisija v

Rim na obredno kongregacijo, katera natančno preštudira vse to, kar je komisija dognala. Ako je vse v redu potem še le izda papež odlok, da se sme začeti proces pri sv. Stolici, ki se zove: apostolski proces ali postopek. To je drugi odločilni proces, ki traja večinsko zelo dolgo časa, ker ima več formalnih stopenj, katerih se morajo v Rimu strogo držati. Za končno odločitev sta potrebna dva čudeža, ki morata biti brezdvomno in neovrgljivo dokazana. Nikakor ne zadestuje kakšno navadno uslišanje.

Na kateri stopnji je sedaj Slomškov proces? Predno se more v Rim prositi za otvoritev pravega procesa, mora biti doma tvarina že deloma pripravljena. Pregledati se morajo vsi spisi, zbrati vsi dokazi o heroičnih (junaških) čednostih Slomškovih, pa tudi poročila o uslišanjih in čudežih. To delo se v Mariboru že vrši. Škofijstvo bo iz tega zbranega gradiva spoznalo, ali je sploh upanje na uspešen zaključek dolgega in dragega procesa. Niti najmanj ne dvomimo, da bo gradivo, ki se zbira pri lavantinskem škofijstvu, v žarki luči pokazalo svetost Antona Martina Slomška. Tudi čudežev ne bo manjkalo. Doslej je eden zdravniško potrjen. Na podlagi tega zbranega gradiva je že bila poslana prošnja v Rim, za to je naše pričakovanje upravičeno, da se bo kmalu ustanovila iz Rima škofijska komisija, ki bo začela pravo delo v to, da bo cerkev našega Slomška postavila na oltarje.

Toda premalo je, če bi mi katoliški Slovenci samo mirno čakali, kdaj bo kaj, ali pa še celo nemirno kritizirali, da se prepočasi postopa. To bi nič ne koristilo, morda le škodovalo. Mi moramo vsi brez izjeme sodelovati. A kako? S tem, da se Slom-

skovski priporočilo in tako pripomoremo k temu, da ga Bog proslavi čim prej z očitnimi čudeži, kateri bodo prestali tudi najostrejši preiskavo. Mi Slovenci moramo imeti tudi neomejeno zaupanje v svojega služabnika božjega, drugi nam ga vsaj pred beatifikacijo gotovo ne bodo pomagali čestiti. Zdej v svoji narodni državi nam nihče ne bo zameril, ako se Slomškovi priporočilo priporočamo in njega na pomoč kličemo. V bivši Avstriji je bil vsak korak za Slomškovo beatifikacijo od nemške večine oviran. A še več, spoznavati moramo čim bolj njegovo res svetniško življenje, uvaževati njegovo zlato nauke, katere je dajal vsem do Blaža in Nežice, mladeničev in deklet, do staršev in oblastnikov. Vse preveč pozabljamo Slomškove misli, njegovo jedrnatost in čudovito lepo slovensko besedo.

K obojemu nas hoče vzbuditi nedeljska svetna spomenica, ki se bo vršila ob petih popoldne v veliki dvorani Uniona v Ljubljani. Tam se snidemo vsi Slomškovi častilci!

★ Smrtna nesreča. Smrtno se je ponesrečil viničar graščine v Ormožu Peter Rubin. Skupno s tovariši je šel pripravljat drva za zimo. Mesto ugodne zimske toplote si je izkopal revež grob. Bukev, katero je podrl, ga je težko zadela pri padcu preko glave in je izdihnil svojo dušo na mestu nesreče. Sele pred kratkim se je preselil iz negovske v ormoško viničarijo v nadi boljše bodočnosti, a ga je prehitela kruta smrt.

★ Pozor pred inozemskimi potniki! Mnogo se je že pisalo o inozemskih potnikih in smo imeli dovolj izkustev, na kakšen premeten način ti lo-vijo razna naročila. Slučaj, katerega hočemo oboledaniti je navidezno povsem reelen, vendar je v ozadju nekaj, pred čemur hočemo javnost, posebno pa obrtništvo, opozoriti, da bodo pri naročilih skrajno previdni. V tajništvu okrajnega gremija trgovcev v Celju se je zglasil obrtnik in povedal sledeče: Pri njem se je oglasil potnik tvrdke »Walker Werke« J. Wachstein, Wien X., Luxemburgerstrasse 12 in ga več kot dve uri obdelaval, da podpiše naročilo za nek mizarjski stroj. Čeravno je ta obrtnik izrečno naglašal, da stroja ne rabi v svojem obratu, se je vendar zgodilo, da je ta kolektivno s svojo ženo podpisal naročilo in tri bianco menice, glaseče se skupno na vsoto Din 45.000. Takoj po podpisu naročila je potnik, ki je imel v spremstvu še neko ženo, na nepojasnjen način izginil in šele sedaj se je obrtnik zavedel, kaj se je zgodilo. Izgleda cela stvar, da je ta obrtnik skupno z ženo stal pod sugestivnim uplivom tega potnika, ki je s pomočjo osebnega upliva (sugestije) dosegel, da je dotični naročilo podpisal in šele potem, ko je potnik izginil, se je upliva znebil in zavedel, kaj je napravil. Čeravno so v naročilu navedeni običajni dobavni pogoji, je vendar zanimivo, kakšnih sredstev se sedaj potniki poslužujejo, da v sedanji krizi pridejo do svojih provizij. Iz zadržanja tega potnika imamo vtis, da tu ne more biti vse v redu, posebno ko je od obrtnika zahteval menice. Radi tega se vsi obrtniki v njih lastnem interesu opozarjajo, naj bodo pri naročilih skrajno previdni, posebno naj pazijo na zastopnika tvrdke »Welker Werke« J. Wachstein, Wien. — Iz tajništva okrajnega gremija trgovcev v Celju.

★ Izsleditev požigalca. Orožniki v Rogaški Slatini so izsledili v osebi Debeljaka na Topolah požigalca lastnega gospodarskega poslopja. Župnijski kozolet je zgorel na vernih duš dan, Debeljakov 48 ur pozneje. Z gospodarsko shrambo je zgorela vsa krma, vsa živina, vsi poljski pridejli, raznovrstni stroji ter orodje. Samljivo je bilo, ker je bil po požaru prizadeti Debeljak zavarovan kar pri treh zavarovalnicah za 95 tisoč Din. Zavaroval je celo konj. Pri aretaciji ni mogel povedati, kje da je bil za časa požara.

★ Zločin zavrnjenega snubača. V vasi Plavni pri Vukovaru so našli mrtvo truplo Ivane Bartuličeve. Vsi znaki kažejo, da gre za zločin. Ubijalca še niso izsledili. Bartuličeva je bila najlepše dekle v vasi in zato sodijo, da je zločin izvršil eden izmed mnogostevilnih snubačev, ki ga je Bartuličeva zavrnila.

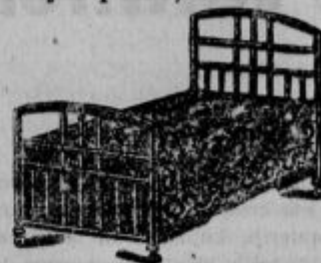
★ Poskušen samoumor 14letne deklice. V sredo je skočila v Zagrebu s prvega nadstropja na skoki priprošnji priporočamo in tako pripomoremo k temu, da ga Bog proslavi čim prej z očitnimi čudeži, kateri bodo prestali tudi najostrejši preiskavo. Mi Slovenci moramo imeti tudi neomejeno zaupanje v svojega služabnika božjega, drugi nam ga vsaj pred beatifikacijo gotovo ne bodo pomagali čestiti. Zdej v svoji narodni državi nam nihče ne bo zameril, ako se Slomškovi priporočilo priporočamo in njega na pomoč kličemo. V bivši Avstriji je bil vsak korak za Slomškovo beatifikacijo od nemške večine oviran. A še več, spoznavati moramo čim bolj njegovo res svetniško življenje, uvaževati njegovo zlato nauke, katere je dajal vsem do Blaža in Nežice, mladeničev in deklet, do staršev in oblastnikov. Vse preveč pozabljamo Slomškove misli, njegovo jedrnatost in čudovito lepo slovensko besedo.

K obojemu nas hoče vzbuditi nedeljska svetna spomenica, ki se bo vršila ob petih popoldne v veliki dvorani Uniona v Ljubljani. Tam se snidemo vsi Slomškovi častilci!

★ Poskušen samoumor 14letne deklice. V sredo je skočila v Zagrebu s prvega nadstropja na

Garnitura Din 560.—, 350.—, 290.—
Odeja klot Din 280.—, 220.—, 185.—
Zastori Din 240.—, 180.—, 96.—

Preproge, linolej, namizno perilo, posteljno perilo, brisače. — Blago najboljšee kakovosti, cene nižje kakor povsod.

Veletrgovina
R. Stermecki,
Celje.

Prodaja na debelo in drobno.

ulico 14 letna učenka ženske strokovne šole Božena Lončarič. Pri padcu je dobila težke notranje poškodbe. Prepeljali so jo v bolnico.

OBLAČILA TVRDKJE J. MACER
Ljubljana Alekandrova 12
so najboljša in najcenejša.

★ Obleke kemično čisti, barva in plisira tovarna Jos Reich. Ljubljana.

★ Za razkuževanje pri nalezljivih boleznih uporabljajte Sanitol, ki se dobi v vseh lekarnah in drogerijah.

Ribje olje

sveže norveško. dobite v drogeriji
A. Kane sinova, Zidovska ulica 1.

Krvav boj roparjev z orožniki.

Pobegli roparji iz Bihača ubili dva orožnika. — Razbojništva se nadaljujejo. — En ropar se je sam prijavil sodišču.

Iz Bihača poročajo: Na smrt obsojeni roparji, ki so pobegnili iz ječe okrognega sodišča v Bihaču, so v vasi Majkič Japra, okraj Sanski Most, napadli hišo učitelja Jove Gruborja in jo izropali. Isti dan zvečer so se roparji spopadli z orožniškim oddelkom, ki jih je zasledoval. V boju sta bila ubita dva orožnika, eden pa težko ranjen. Roparji so pobegnili v neznano smer. V celem okraju je prebivalstvo silno razburjeno, ker se roparji hranijo v njihovih hišah, pa se jih nihče ne upa naznaniti, ker se vsi boje, da jih ne bi roparji pobili.

Dne 23. t. m. se je ropar Mehmed Buljubašič sam prijavil sodišču v Bihaču, dočim ostali trije roparji beže v jugovzhodni smeri. Po zadnjih vesteh so roparje v sredo opazili v Miočih, kamor se bili poslani močni oddelki orožništva in je upanje, da bodo kmalu zajeli roparje.

Ljubljana

NOČNA SLUŽBA LEKARN.

Drevi imata nočno službo: Piccoli na Dunajski cesti in Bakarčič na Sv. Jakoba trgu.

○ Prosvetni večer, ki bo danes ob 8. uri zvečer v beli dvorani Uniona, bo veljal življenju v globinah morja. Zelo malo vemo o žitju in bitju v morskih globinah. Šele zadnje čase se je posrečilo, da so ameriški raziskovalci spustili fotoaparate do 800 m globoko in tamkaj napravili več naravnih, barvanih posnetkov. Te posnetke nam bodo kazale številke skioptične slike. Predava pri-ljubljani naravoslovni pisatelj prof. Pengov iz St. Vida nad Ljubljano. Za uvod zaigra par komadov akademski orkester. Gdč. Anica Zalarjeva recitira Aškerčovo balado: Ribičev strah. Obiskovalci prosvetnih večerov bodo zvedeli mnogo zanimivosti iz doslej neznanega sveta. Predprodaja vstopnic v pisarni Prosvetne zveze, Miklošičeva c. 5.

○ Program časnikarskega koncerta: Državna himna. — Viteslav Novak: Slovaška suita v 3 stavkih. — Dr. Kolomej: Naročilo z bojnih polj. — Dr. Anton Dolinar: Mavrica. — Beethoven: Trio, opus 11. v 3 stavkih. — Dva solo-speva in dva mešana zbora.

○ Umrla je včeraj v 74. letu starosti gospa Tekla Hubadova, vdova pokojnega dvornega svetnika in deželnega šolskega nadzornika. Pogreb bo v soboto ob pol 4 pop.

○ Gremij trgovcev v Ljubljani sporoča sledeče: Ker je v zadnjem času opažati, da nekateri trgovci zanemarjajo določilo obrtnega reda s pri-glašanjem nastavljenega obojca (pomočnikov, vajencev, pis obojca), opozarjajo gremij vse one, ki te zaposlujejo, da točno sporočajo vsako spremembo obojca, ker se bo proti vsem kršiteljem postopalo v smislu določil obrtnega reda. — Načelstvo.

○ Prostovoljna javna dražba. Dne 28. novembra 1927 ob 9. dopoldne se bodo na prostovoljni javni dražbi v mestni klavnici, Mesarska cesta 2, prodajali razni predmeti stare mestne klavnice, kakor obehalnici za meso, razno porabno železo, vrata, okna (lesena in železna), nosilna opora, kokosne peči, vijaki, železne verige, železno omrežje, razno staro železo, 19 dobro ohranjenih mesecnovih oken, nekaj miz. Kupei se vabijo.

○ Lov za tatom. Dne 23. t. m. ob 14. je pustil delavec Anton Dane iz Trzina ob zidu palače ljubljanskega dvora v Kolodvorski ulici svoj suknjič, med tem ko je on bil zaposlen na stavbi v bližini suknjiča. Kmalu nato je prišel mimo 38 let stari čevljar Otmar K., kateremu je bil suknjič tako všeč, da je stegnil roko in smuk, pa je bil suknjič že pod njegovo pazluho. Na nesrečo K. je pa to opazil voznik Alojzij Pušenjak, ki je oškodovanca opozoril na tata. K. je bil med tem ukradeni suknjič že oblekel pod svojo suknjo. Ko je K. zapazil, da ga oškodovanec s pomočjo pasantov zasleduje, je zbežal po Slomškovi ulici, kjer pa je bil prijet od zasledovalcev. Dane mu je slekel ukradeni suknjič, Otmarja pa je odvedel mož postave, odkoder bo že osemnajstič šel v vizite,

KOLEDAR

Jugoslov. kmetske zveze
za leto 1928. je izšel!

Pišite ponj na naslov: »Jugosl. Kmetška zveza«, Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana.

Koledar ima žepno obliko Vezava močna.
Cena 10. —Din.

Slovenska univerza v Ljubljani ni dar, ampak nam gre kot kulturnemu narodu.

Manifestacija za naše najvišje učilišče 24. t. m. v „Unionu“.

S kako veliko, iskreno ljubeznijo se oklepa naš narod svoje univerze v Ljubljani, s kakim ognjem in s kako navdušenostjo se zavzame zanjo, kadar ji preti odkoderkoli kaka nevarnost, to je pokazal včerajšnji veliki manifestacijski shod v unisoni dvorani.

Le ob redkih prilikah se napolni ta prostorna dvorana in potrebno je sodelovanje vsega ljubljanskega prebivalstva, da izpade sodelovanje v tej dvorani svečano.

Prireditelji včerajšnjega zborovanja — akademiki naše univerze — se niso zmotili, ko so apelirali na vse sloje in stanove, da prihite, manifestirajo in izrazijo svojo voljo, voljo vsega naroda po neokrnjeni in popolni slovenski univerzi v Ljubljani.

Do zadnjega kotička, do zadnjih galerij zasedena uniouska dvorana je včeraj glasno pričala, na kako velik odpor slovenskega naroda bi naletel oni, ki bi si drznili položiti roko na naš najvišji znanstveni zavod.

Od študentov, delavcev, uradnikov pa do univerzitetnih profesorjev, — vsi sloji so bili zastopani na včerajšnjem zborovanju, vse javne korporacije so poslane svoje zastopnike.

Velikašna zborovanje je ob 6 zvečer otvoril predsednik SSLU jurist Iskra s pozdravom vseh navzočih. Konstatiral je splošno ogorčenje nad čl. 44. novega finančnega zakona, ki preti katastrofalno vplivati na razvoj naše univerze. To splošno ogorčenje je zrcalil iz spontanij izjav številnih javnih činiteljev. Klic akademске mladine gre za izpopolnitvijo naše univerze. Govoru jurista Iskre se je odzvala vsa dvorana z burnim vzklíkanjem naši univerzi.

Viharno aplavdiran je povzel besedo profesor

dr. Nahtigal

rektor univerze, ki je izvajal:

»Gospoda! Akademika mladina! Pozdravljam zborovanje in izražam svoje največje veselje, da se je akcije za slovensko univerzo oprijela akademika mladina s takim ognjem, s takim navdušenjem in s tako ljubeznijo. To me veseli, da je naša mlada univerza pognala v kratkem času svojega obstoja tako globoke korenine med mladino in tudi med narodom.

Na seji profesorskega sveta, ki se vrši jutri (petek), bodo profesorji zavzeli stališče proti nameri okrnitve naše univerze. Nisem še pooblaščen govoriti v imenu profesorskega sveta, toda s svoje strani izražam svoje zaupanje in ogorčenje, da moramo po tolikih letih obstoja naše univerze prižeti zopet tam z borbo zanjo, kjer smo pričeli pred šestimi leti.

Zelim vašemu zborovanju kar najlepših uspehov. Bog naj vas živi!

Pozdrav gosp. rektorja je izzval splošen, frenetičen aplavz.

Z navdušenim ploskanjem in klici pozdravljen je stopil na oder dekan medicinske fakultete

dr. Alfred Šerko.

»Častita gospoda! Dragi komilitoni! — V trenutku, ko prihaja iz Italije vest, da zapirajo tam slovenske dijake visokošolce, nam grozi iz Beograda že zopet nevarnost, da se ukinita tekočega šolskega leta tehnična in medicinska fakulteta v Ljubljani.

V Italiji torej Slovenec ne bo smel, kakor kaže študirati medicine, v Sloveniji je pa študirati ne bo mogel.

Mar obstoji v tem osvobođenje slovenstva? Onega slovenstva, ki je že leta 1704. torej pred 223 leti, začelo zbirati denar za ustanovitev popolnega vseučilišča v Ljubljani in nabralo v to svrhu v teku let 22.000 goldinarjev; onega slovenstva, ki je imelo pod francosko upravo v začetku 19. stoletja svojo ecole central s filozofsko, juridično, tehnično in medicinsko fakulteto!

Vzeti se nam hoče, kar smo imeli, nekaj časa celo pod Avstrijo žalostnega spomina, ko se je na medicinskem oddelku ljubljanskega liceja predavala do leta 1850. fizika in botanika, anatomija in fiziologija, patologija in terapija, farmakologija in teoretično porodništvo in ki je razpolagal z medicinsko, kirurško, porodniško, pediatriško in oftalmično kliniko.

Avstrija nam je vzela to šolo v znak negacije naše narodne individualnosti in kot znak take negacije obžutimo tudi danes vsak poizkus okrniti nam to, kar smo si dali v momentu osvobođenja iz avstrijske podločnosti.

Troje je argumentov, ki se navajajo za ukinitve medicinske fakultete v Ljubljani.

Fakulteta naj se po tej argumentaciji ukine:

1. zato, ker so tri fakultete za kraljevino SHS preveč,

2. zato, ker država ne zmora ogromnih izdatkov za vzdrževanje treh fakultet in

3. zato, ker je ljubljanska fakulteta premajhna, da bi mogla izvršiti svojo kulturno misijo.

Prvi argument, da so tri fakultete v jugoslovanske državi preveč, drži samo pod pogojem, da Jugoslavija ni kulturna in da tudi taka neče biti. Ako ima Irska s štiri in pol milijona prebivalcev šest medicinskih šol, ne uvidevamo, zakaj bi bila tretja medicinska fakulteta v Jugoslaviji z 12 milijoni prebivalcev odveč. — Kultura kake države se izraža predvsem v njenih kulturnih ustanovah. V Švici in na Škotskem pride že na pol do enega milijona prebivalcev ena medicinska fakulteta; v Ita-

liji, Franciji in Španiji na poldrugi milijon; v Avstriji in na Švedskem na dva milijona in pol; na Japonskem na tri milijone, v Češkoslovski in Finski na tri milijone in pol; v Madjarski, v Perziji, v Braziliji in Jugoslaviji na štiri milijone. Ako pa se ukine medicinska fakulteta v Ljubljani, pride v naši državi šele na 6 milijonov prebivalcev ena fakulteta in Jugoslavija zdrsnje med 50 kulturnimi državami sveta na zadnje mesto!

Drugi argument, da kraljevina SHS ne zmora izdatkov za tri fakultete, drži samo pod pogojem, da je Jugoslavija najbolj beraška ali, pa najbolj koruptna država na svetu. — Od vsakih 1000 Din, ki jih naša država izda, zapade po mnenju gosp. prof. Milana Vidmarja ena šestina, to je 160 Din tatvini in korupciji, dočim odpade na celotno ljubljansko univerzo 69 par, na medicinsko fakulteto pa samo 7 par! Da si prihrani država teh 7 par pri 1000 Din, naj pade fakulteta in naj se razprše vsi njeni profesorji in dijaki na vse vetrove sveta! Radi sedmih par pri 1000 dinarjih naj se poruši, kar je bilo zgrajeno z največjim samozatajevanjem, z muho in trudom in s poštvalno ljubeznijo. Radi teh 7 par pri 1000 Din naj se zada slovenstvu udarec v obraz. V sedmih letih, to je od leta 1919. do 1926., je dobila medicinska fakulteta v Ljubljani od 25 tisoč milijonov državnih izdatkov samo dva milijona in pol. Kdo more v očigled tem dejstvu trditi, da smo državi v breme, ki ga ne zmoro? Tudi ko bi ne plačali niti krajcarja davka, bi zaslužili kot narod, ki je usoda v svetovni vojni razkrojila na trije, to bagatelo od države Slovencev, Hrvatov in Srbov!

Tretji argument, da je medicinska fakulteta v Ljubljani premajhna, da bi mogla izvršiti svojo misijo, drži samo pod pogojem, da smo v državi, kjer je kultura funkcija mase. Res pa je, in na to sem kot dekan fakultete ponosen, da nimamo sijajnih razkošnih prostorov, muzejev in amfiteatrov, ne stanovanj v institutih, da pa vkljub temu z mirno vestjo lahko rečemo, da imajo naši dijaki, ki so položili izpite, vsa j toliko strokovnega znanja kakor njihovi kolegi na Dunaju, v Gradcu, v Innsbrucku ali kjerkoli drugod! Iskrenost in ljubezen do stvari, tako s strani dijaštva, kakor s strani profesorjev in docentov, sta na bornih, zastavljenih fakultetah še česče doma, kakor na bogato dotiranih in sloveče zasedenih. In vendar je od teh faktorjev v prvi vrsti odvisek uspeh. Du h je, ki daje visokim šolam njih signaturo, a du h ni vezan ne na ogromne palače ne na število dijakov! Iz majhnih šol so izšli pogosto veliki možje in iz velikih nič manj pogosto majhni.

Ljubljanska medicinska fakulteta se v nič manjši meri ne zaveda svoje misije. sodelovati na polju prosvete in znanosti, kakor se zavedata tega zagrebška in begrajska. Te svoje naloge se zaveda tembolj, ker se čuti kot integralen del onega vseučilišča, za katerega se je slovenski narod več kot sto let z vso silo boril. Vsak narod. naj bo še tako maloštevilčen, je živ organizem, ki mu je popolni razvoj vseh njegovih življenjskih sil imanentna potreba in radi tega tudi naravna pravica. Dokler se slovenski narod zaveda kot narod, ima moralno pravico do razvoja vseh svojih kulturnih potenc. Kakor vsak narod, hoče tudi slovenski v vseh duševno-kulturnih ozirih živeti v svoji življenje, razviti vse svoje sile, zadostiti vsem svojim potrebam, neodvisno od blagonaklonjenosti ali nenaklonjenosti drugih. To je njegova naravna pravica toliko časa, dokler se izkazuje sposobnega zadostiti sam iz sebe tem svojim potrebam. Slovenski narod je stremel po lastnem vseučilišču vse od takrat, ko se je zavedal samega sebe. On ni sprejel univerze v Ljubljani kot dar, marveč kot nekaj, kar mu kot narod ugre.

Univerza v Ljubljani ni univerza med univerzami, marveč državna slovenska univerza, edina te vrste, kakor je slovenski narod po svoji volji državni narod jugoslovanske države! Ker je tudi sposoben tako po svoji intelektualnosti kakor finančni, ni moči, zadostiti svoji potrebi po popolni univerzi z medicinsko fakulteto vred, nima nihče pravice odrekat mu pravice do nje!

Nam Slovincem se ta pravica odreka in sicer s strani, od katere bi tega ne pričakovali. Postopa se z nami, kakor da nismo sonosilci te naše države. Z argumenti, ki bi bili smešni, če bi ne bili perfidni, se nam skuša vzeti to, kar smo si sami ustvarili z lastnim delom in lastnim denarjem. Mar ne vršimo dolžnosti napram skupni državi? Mar smo duševno manj vredni helotje? Mar ne zaslužimo tega, kar ima vsak narod, kakor hitro se samega sebe zave?

Nismo prišli kot berači v skupno državo, zato zahtevamo, da se nas upošteva kot enakovreden narod s Hrvati in Srbi! Ne zavidamo Beogradu in Zagrebu težkih milijonov, ki gredo iz skupne blagajne za tamošnje univerze, ne zavidamo jim ogromnih institutskih palač in dragocenih laboratorijev, zahtevamo pa, da se respektirajo tudi naše potrebe, ki so itak do skrajnosti skromne.

Kot dobri državljani in iskreni Jugoslovani hočemo sodelovati na vseh poljih človeške kulture, zato protestiramo svečano in z vsem povdarkom proti ukinitvi katerekoli fakultete v Ljubljani.

Govor g. dekana je bil pogosto prekinjen z viharim odobravanjem in z navdušenim pritrditvjem. Ob koncu svojega govora je prof. dr. Šerko žel ogromen aplavz.

Nič manj burno pozdravljen je povzel za g. dr. Šerkom besedo dekan tehnične fakultete prof.

ing. Foerster.

Izvajal je med drugim:

»Vselej, kadar se sestavlja državni proračun, prihajajo k nam glasovi o kaki okrnitvi naše univerze ali kakih njenih delov. Čeprav se ponavlja vsako leto ataka, smo letos še posebno presenečeni. Ali je to mogoče, da bi mogli okrniti našo univerzo, ki je bila ustanovljena s posebnim zakonom, z navadnim členom finančnega zakona? — Govornik se priključuje argumentom svojega predgovornika proti redukciji naše univerze. — Če res hočemo uničiti tako idealne institucije, kakor sta naša tehnika in medicina, potem ne živimo več v kulturni državi. Naši profesorji so sicer pozorni, toda niso stopali iz rezerve, ker niso pričakovali takih udarcev: Kako je mogoče vendar amputirati žive dele naše univerze? Proforski svet ni še stopil iz rezerve, kajti prvi mora občutiti bolest narod, javnost, jo mora občutiti akademska mladina. Z zadovoljstvom konstatiram, da je naša akademska mladina to storila. Sedaj je nastopil čas, da stopimo tudi mi, vaši učitelji, v eno vrsto z vami v to borbo, ki nas čaka.«

Govornik omenja nato izjavo Zveze industrijcev proti ukinitvi tehnične fakultete ter očrta za tem skromen začetek naše tehnične fakultete, ki je dobila svoje prve prostore ravno s pomočjo privatnih faktorjev. Lansko leto je dobilo poslopje tehnične fakultete v Aškerčevi ulici še en paviljon in poseben prizidek.

Govornik razpravlja nato o postopni demon-taži na tehnični fakulteti v Ljubljani, ki se je pričela najprej z redukcijo kreditov, znižanjem postavk za asistente, služitelje, za nabavo potrebnih študijskih predmetov etc. »Prišli smo na tehniki tako daleč, da smo morali opustiti mnoge pomožne učne moči in da morajo posamezni profesorji delati pri nas vsak za dva profesorja. Služatelji tehnike razumejo položaj in z velikim poštrevanjem prevzemajo asistentska dela za sramotno nizki honorar — 150 Din mesečno. In še ta honorar je zadnje leto odpadel.«

»Ne drži tudi argument, da izvajamo hiperprodukcijo inteligence. Na ljubljanski tehniki je od l. 1923, ko so prvi slušatelji absolvirali studije, dosežaj položilo izpit 123 mladih inženirjev in 30 geodetov. Torej povprečno 40 absolventov na leto. Ne gre za število, za fakulteto govori njena kvalifikacija. Javnost nam bo pritrdila, da imajo naši absolventje isto kvalifikacijo kot oni katerekoli univerze v inozemstvu.«

Govornik svari odločujoče faktorje pred redukcijo na naši univerzi še iz nacionalnih razlogov, ker bi to vedlo v skrajni, pretirani separatizem.

Govornik zaključuje nato: »Akademiki, vam pa bi podal izjavo, da je vsaka univerza rezultanta dveh komponent. Prva je dijaštvo, druga pa so akademski učitelji. Ti dve komponenti naj vedno harmonirata, da pride do onega soglasja, ki je zahteva procvita vsake visoke šole. Mi smo edini z vami in če dvigate svoje kopje in svoj ščit v obrambo univerze, si napišite na ta ščit še naše gelo: »Vaš boj je naš boj!«

Ob splošnem navdušenju je prečital g. prof. dr. Foerster resolucijo, ki jo je sprejela tehnična fakulteta na včerajšnji seji svojega profesorskega zbora in se glasi:

Resolucija tehnične fakultete.

Tehnična fakulteta univerze v Ljubljani je zaznala z ogorčenjem, da se ob priliki sestave načrta za finančni zakon za l. 1928-29. zopet moti mir n. univerzah s tem, da se grozi z ukinitvijo raznih fakultet letos, kakor že večkrat poprej.

Tehnična fakulteta je dosegla obče priznane uspehe in s tem privabila v svoje institute veliko število dijakov iz cele države kljub neznosnim težkočam, ne samo finančnim, ampak še bolj takim, ki so nastale iz neprestanega preganjanja. Ali sedaj je fizična meja odpornosti njenih profesorjev dosežena. Brez miru tehnična fakulteta ne more več uspešno delovati!

Ker pa profesorji tehnične fakultete smatrajo soglasno z vso slovensko javnostjo, da je obstoj fakultete državi potreben že radi tega, ker država brez dobrih fakultet, ki se morejo razvijati le v industrializiranih pokrajinah, nikoli ne bo prišla do upoštevanja vrednih domačih inženirjev, zahtevamo, da se jim enkrat za vselej zakonitim potom zajame obstoj fakultete, mir in dotacije, ki dopuščajo delo v institutih brez dotedanje askeze profesorjev in dijakov, ki ne more trajati vekomaj.

Resolucija, kakor tudi ves govor dekana dr. Foersterja, je bila sprejeta s frenetičnim odobravanjem.

Govor oblastnega predstavnika dr. Marka Natlačena.

Ob burnem ploskanju in navdušenju vseh zborovalcev je povzel besedo zastopnik SLS ter predsednik oblastnega odbora dr. Marko Natlačen.

»Velečena gospoda! Spoštovani akademiki! Čast mi je, da vam sporočam v imenu Slovenske ljudske stranke kot njen poslednji podpredsednik njene pozdrave in izraze brezpogojne solidarnosti z vašimi zahtevami in z vašimi boji za neokrnjen obstoj popolne slovenske univerze v Ljubljani.

Mi se zavedamo, da je slovenska univerza najodličnejši in najvišji kulturni ter znanstveni zavod in da je bila njega ustanovitev plod dolgotrajne borbe, borbe, ki je dosegla svoj cilj v

mentu našega narodnega osvobođenja. Univerza nam je neobhodno potrebna za naš narodni napredek, za naš kulturni razvoj, za naš obstoj. Zavedamo se, da narod brez najvišjega kulturnega zavoda ni kulturni narod.

V svesti si tega je Slovenska ljudska stranka vedno podpirala vsako stremljenje za našo univerzo, vedno je branila njen obstoj in se borila za njeno izpopolnitev ter bo v tem svojem prizadevanju tudi vztrajala. Nikdar si ne bo pomišljala žrtvovati vsega, kar je le v njeni moči, za našo univerzo. Zagotovili ne bomo samo njenega obstoja, temveč bomo prispevali tudi k njenemu nadaljnjem razvoju, da jo dvignemo do čim višje popolnosti. V najbližji bodočnosti bosta ime ljubljanske in mariborske skupščine priložnost to tudi dokazati! (Splošno, viharno odobravanje.)

Slovenska univerza je skupna zadeva vsega slovenskega naroda. Prosim vas zato, da korakamo skupaj in se ne pustimo begati ne z ene, ne z druge strani. Naj ne bo nikomur dovoljeno streljati v skupno fronto za slovensko univerzo!

Srečna želja vseh Slovenske ljudske stranke, gori od njenega načelnika pa do zadnjega njenega volivca v gorski vasi je, da naj se naša univerza mirno razvija v interesu skupnega napredka in kulturnega razvoja vsega slovenskega naroda.

Govoru dr. Natlačena je sledil vihar, več minut trajajoč aplavz vseh zborovalcev v dvorani. Nato so sledili še govori nekaterih drugih govornikov. V imenu SDS je govoril ravnatelj Jug, v imenu slušateljev medicinske fakultete Mrzel, v imenu slušateljev tehnične fakultete pa Karadžole. Oba zadnja govornika sta v svojih mestoma zelo ostrih izjavah karakterizirala umevanje ali bolje rečeno neumevanje Beograda za našo univerzo.

K besedi se je priglasil še prof. Šest, ki je v imenu organizacije gledaliških igralcev pozdravil zborovanje, nato pa s sarkazmom očrta, kako je enkrat podvržena operacijskemu nožu naša univerza, drugič pa naše gledališče. Kakor je akademska mladina z začetku tega leta protestirala proti redukciji v gledališču, tako se tudi gledališki igralci sedaj pridružujejo protestu akademske mladine proti okrnitvi univerze. Borba za oba naša kulturna zavoda ne sme prenehati in se mora izvajati do konca.

Vsi govorniki so bili za svoja izvajanja nagrajeni z navdušenim odobravanjem.

Filozof Niko Kuret, I. tajnik SSLU je nato prečital še nekatere izjave javnih korporacij proti okrnjenju univerze, nakar je jurist Iskra prečital sledečo resolucijo, ki jo je ves zbor sprejel soglasno in z navdušenjem.

Resolucija zbora.

Zborovalci na velikem protestnem shodu v Unionu dne 24. nov. 1927, prirejenem po SSLU zaradi nameravane ukinitve tehniške in medicinske fakultete na ljubljanski univerzi, najodločnejše protestiramo proti vsem poskusom take redukcije. Zahtevamo ne samo, da ostane univerza nedotaknjena, temveč da se izpopolni v vseh strokah, kot to za služi naš najvišji kulturni zavod z ozirom na svoj veliki prosvetni in gospodarski pomen.

Zahtevamo, da se pusti slovenskemu študentu možnost šolanja doma, da se mu ne krati ta pravica, za katero so se borile cele generacije. Naša univerza je v znanstvenem pogledu kljub najtežavnejšim razmeram, v katerih je vzrasla, dosegla tako visoko stopnjo in ceno, da je ne sme uničevati nobena takozvana »štednjak«.

Pozivamo vso našo javnost širom Slovenije, da podpre akcijo akademske mladine s tem, da se udeleži manifestacijskih zborovanj, ki se bodo vršila v nedeljo dne 27. nov. po vsej Sloveniji, da s tem dokaže svojo enodušno zahtevo po ohranitvi univerze.

Pozivljamo nadalje vse merodajne faktorje, gospode narodne poslance, gg. univerzitetne profesorje, oblastno skupščino, vse slovenske občine ter kulturna, strokovna in gospodarska društva, da se izjavijo solidarne z akademsko mladino v boju za njene pravice in zastavijo ves svoj vpliv za do-sege naših teženj.

Zborovalci so se po sprejetju resolucije razšli, viharno, vzklíkaajoč naši univerzi in njenemu mirnemu, nemotenemu razvoju.

